യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണപ്രകരണം ഉത്തരാർധം)/സർഗം 146

വ്യാധ ഉവാച .
അനന്തരം മുനിശ്രേഷ്ഠ തസ്മിൻഹൃദി തദോജസി .
സ്ഥിതസ്യ തവ കിം വൃത്തം നാമതോ ഭ്രാന്തിരൂപിണി .. 1
മുനിരുവാച .
അനന്തരം തദാ തത്ര ശൃണു കിംവൃത്തമങ്ഗ മേ .
തേജോധാതുനിഷണ്ണസ്യ തജ്ജീവാവലിതാകൃതേഃ .. 2
തസ്മിംസ്തദാ വർതമാനേ ഘോരേ കല്പാന്തസംഭ്രമേ .
തൃണവത്പ്രൗഢശൈലേന്ദ്രേ വഹതി പ്രലയാനിലേ .. 3
ഗിരിവൃഷ്ടിർഝടിത്യേവ കുതോഽപി സമുപായയൗ .
ഉഹ്യമാനവനാഭോഗശിഖരഗ്രാമപത്തനാ ..
തസ്യാന്തസ്തത്ര സംപ്രാപ്തം തദാ പരിണതം യദാ .
തദാ തദേവ സൂക്ഷ്മോഽഹമപശ്യം ശൈലവർഷണമ് .. 5
തേനാന്നലവശൈലോച്ചപൂരേണ പ്രതിപിണ്ഡിതഃ .
സുഷുപ്തമന്ധതാമിശ്രമഹമന്വഭവം ഘനമ് .. 6
അഥ കംചിത്തദാ കാലമനുഭൂയ സുഷുപ്തതാമ് .
തദാ പദ്മാകര ഇവ ശനൈർബോധോന്മുഖോഽഭവമ് .. 7
യഥാ ദൃഷ്ടിശ്ചിരാദ്ധ്വാന്തേ ഭാതി ചക്രകരൂപിണീ .
സുഷുപ്തമേവ തത്രാസീത്തഥാ സ്വപ്നത്വമാഗതമ് .. 8
തഥാ സുഷുപ്തവിശ്രാന്തേഃ സ്വപ്നേ നിദ്രാമഹം വിശമ് .
അപശ്യം ദൃശ്യമോജോഽന്തഃ സ്വമൂർമി+ത്വമി-വാർണവഃ .. 9
സംവിത്കോശാത്മകം ദൃശ്യം തത്തഥാ മാമുപാഗതമ് .
അസ്പന്ദസ്യാനിലസ്യാന്തരനന്യത്സ്പന്ദനം യഥാ .. 10
അഗ്ന്യാദൗ ച യഥോഷ്ണത്വം ജലാദൗ ദ്രവതാ യഥാ .
മരീചാദൗ യഥാ തൈക്ഷ്ണ്യം ചിദ്ദ്യോമ്നശ്ച ജഗത്തഥാ .. 11
ചിത്സ്വഭാവൈകരൂപത്വാജ്ജഗദ്ദൃശ്യം തദാതതമ് .
തത്സുഷുപ്താത്മനോ ദൃശ്യാത്പ്രസൂതം ബാലപുത്രവത് .. 12
വ്യാധ ഉവാച .
തത്സുഷുപ്താത്മനോ ദൃശ്യാദിതി തദ്വ്യപദേശതഃ .
സുഷുപ്തദൃശ്യം കിം വക്ഷി വദ മേ വദതാം വര .. 13
തത്സുഷുപ്താത്മനോ ദൃശ്യാത്ത്വത്സുഷുപ്താത്മനോഽപി ച .
കിമന്യജ്ജായതേ ജന്യമഥവാന്യസുഷുപ്തതാ .. 14
മുനിരുവാച .
ജായതേ ഭാതി കചതി ഘടാദി ജഗദാദി ച .
ഇതി+(ദ്-വൈ)തോപ-തപ്താനാം പ്രലാപഃ കല്പനാത്മകഃ .. 15
ജാതശബ്ദോ ഹി സന്മാത്രപര്യായഃ ശ്രൂയതാം കഥമ് .
പ്രാദുർഭാവേ ജനിസ്/തൂക്തഃ പ്രാദുർ-ഭാവസ്യ ഭൂർ/വപുഃ .. 16

സത്താർഥ ഏവ ഭൂഃ പ്രോക്തസ്തസ്മാത്സംജാതമുച്യതേ .
സർഗതോ ജാത ഇത്യുക്തേ സൻസർഗ ഇതി ശബ്ദിതമ് .. 17
ബുധാനാമസ്മദാദീനാം ന കിംചിന്നാമ ജായതേ .
ന ച നശ്യതി വാ കിംചിത്സർവം ശാന്തമജം ച സത് .. 18
സർവസത്താത്മകം ബ്രഹ്മ സർവസത്താത്മകം ജഗത് .
വിധയഃ പ്രതിഷേധാശ്ച വദ തത്ര ലഗന്തി കേ .. 19
യാ നാമ ശക്തിഃ കാചിത്സാ തത്രൈവാസ്തി ച നാസ്തി ച
യസ്മാത്തദാത്മ തദ്ബ്രഹ്മ തത്രൈവാത്മ തദാത്മകമ് .. 20
ജാഗ്രത്സ്വപ്നസുഷുപ്താദിപരമാർഥവിദാം വിദാമ് .
ന വിദ്യതേ കിംചിദപി യഥാസ്ഥിതമവസ്ഥിതമ് .. 21
സ്വപ്നസംകല്പപുരയോർനാസ്ത്യപ്യനുഭവസ്ഥയോഃ .
മനാഗപി യഥാ രൂപം സർഗാദൗ ജഗതസ്തഥാ .. 22
ദ്രഷ്ടാസ്യാഃ സ്വപ്നദൃഷ്ടേസ്തു ജീവഃ സംഭവതീഹ ഹി .
ചിദചേത്യാ തു സർഗാദൗ ഭാത്യച്ഛാ ഗഗനാദപി .. 23
നേഹ ദ്രഷ്ടാസ്തി നോ ഭോക്താ സർവമസ്തീഹ താദൃശമ് .
യന്ന കിംചിച്ച കിംചിച്ച മൗനമേവാതിവാഗപി .. 24
സർഗാദൗ കാരണാഭാവാദ്യദ്യഥാ കചിതം ചിതൗ .
തത്തഥാസ്തേ ചിരം രൂപം സ്വപ്നസംകല്പപൂര്യഥാ .. 25
തഥാസ്മാച്ചേതനാദ്ദ്വൈതാദ്ബിഭേതി ന ബിഭേതി വാ .
അങ്ഗസംസ്ഥാദ്യഥാ ചിത്രാത്സ്വരൂപാത്പുരുഷഃ സ്വയമ് .. 26

അനാദിമധ്യാന്തമനന്തമേക-
മത്യച്ഛമേവാതിവികാരി നാനാ .
യഥാസ്ഥിതം ഭാസ്വരമപ്യശാന്ത-
മിദം സമസ്തം പരിശാന്തമേവ .. 27

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠമഹാരാമായണേ വാത്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു
നിർവാണപ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ സുഷുപ്ത-വിചാരോ നാമ ഷട്/ചത്വാരിംശ-
ദധിക-ശതതമഃ സർഗഃ .. 146 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
4.1.2024